

Ajupir-se

(ALDC, I, 88. Ajupir-se)

El concepte és ric de significants que sovint s'interfereixen amb el de 'estar a la gatzoneta' (vg. ALDC, III, mapa 616). *Ajupir-se*, que només trobem en català, prové de *agepir-se*, der. de *gep* (< llat. GIBBU), amb el pas *e > u* per assimilació a la labial *p* (com *congeminar > conjuminar*). *Acotar-se*, amb els seus afins *acatar-se*, *acotxar-se* (*aclotxar-se*, 98), *acatxar-se* (i el cast. *agacharse*, 170), d'origen obscur, podrien procedir de *COAPTARE o de *COACTICARE, der. de COACTARE 'ajuntar; estrènyer', a partir de 'doblegar certs membres del cos'. *Aplanar-se* és adoptar una posició plana del cos, com *aplantar-se* (84), format sobre l'adj. arcaic *plat* 'planer'; *ajocar-se* (amb la var. ensordida *atxocar-se*), derivat de *jóc* (< germ. JUK 'jou; perxa'), extensió translàtica de 'posar-se les gallines o ocells en el lloc on han de dormir'. La major part de designacions són força locals. La seva motivació va entorn de la idea de 'abaixar el cos, inclinar-lo': *abaixar-se* (42, 85, 91, 93, 95, 97), *acalar-se* (< llatí tardà CALARE 'fer baixar' [73, 74, 79]), *aterrar* (96) 'tirar a terra', *abocar-se* (87, 94) 'posar-se ajagut amb la boca a terra', *corbar-se* (92) (< llat. CURVARE), *endoblar-se* (83), der. de *doble* (< llat. DUPLU),

'doblegar-se', *encogolar-se* (90), compost de *en-* i **colgolar*, der. de *colgar* amb el sufix *-olar* (< 'inclinarse per a cobrir de cendra, de terra, etc.'), *aponar-se* (168, 171) < *apeonar-se* 'posar-se amb les anques sobre els garrons', der. de *peó*, amb la var. *ajomponar-se* (157, 172), fruit d'un compromís amb *ajupir-se* o *ajocar-se*, *aclofar-se* (55, 107) potser del sorotàptic *CUFLARE (Coromines) o de *CUFARE, variant dialectal de CUBARE 'jeure' (Meyer-Lübke).

La idea de 'encongir-se' plana sobre *arronsar-se* (62), potser de l'àrab RAMZ, ROMZ 'signe que es fa amb la cara' (< 'arrugar una part de la cara'); *arrupir-se* (58, 118), possible encreuament de *arronsar* x *ajupir*, de *arraulir* x *acrupir* (Coromines) o *arrufar* x *ajupir* (Moll); *arraulir-se* (23) del llatí *RIGORIRE, a través de *arreorir > arreurir*, amb dissimilació de *r* (< 'enravenar-se a causa del fred' > 'encongir-se'). *Aclapar-se* (3, 4, 6, 8, 9, 11, 144) i *aclaparar-se* (63) semblen derivats de *clapa* 'amuntegament de pedres', a partir de 'deixar colgat de pedres'. *Arrimar-se* (92) és una extensió de 'acostar una cosa a una altra'. *Agrupir-se* (14) és manlleu al fr. *croupir* i l'alg. *posar-se en pispidis* (85), al sard.

